

EESTI MAASTIKUARHITEKTIDE LIIDU

KUUKIRI

10/2021

EMALi kuukirja järgmine number ilmub 1. novembril

juhatus: juhatus@maastikuarhitekt.ee

Kristiina Kupper (523 3340), Ülle Kunnus (514 7885)
Laura Männamaa (5814 2928), Gerly Toomeoja (5650 9500)

koordinaator: Reet Soans info@maastikuarhitekt.ee (5060 834)

kuukiri: Minea Kaplinski-Sauk minea@maastikuarhitekt.ee

TÖÖKUULUTUS: Lüganuse vallaarhitekt-planeerimisspetsialist

Vallaarhitekti-planeerimisspetsialisti teenistuskoha eesmärk on Lüganuse valla üldsuse huvisid arvestava arhitektuurse ilme ja avaliku ruumi kujundamine ning planeeringute menetlemise ja koordineerimise korraldamine, lähtudes heast projekteerimis-, planeerimis- ja ehitustavast.

Kandidaadilt eeldatakse erialast kõrgharidust, töökogemust avalikus teenistuses, ehitus- ja keskkonnalas seadusandluse tundmist, projekteerimistarkvara tundmist kõrgemal tasemel, loominguilust ja innovaatsust, varasemat ametialast kogemust, eesti keele valdamist kõnes ja kirjas kõrgtasemel ning vene keele oskust suhtlustasemel. Kasuks tuleb mõne muu võõrkeele oskus suhtlustasemel.

Vallavalitsus pakub

- huvitavat ja väljakutseid pakkuvat tööd;
- mitmekesist, vastutusrikast ning arendavat töökeskkonda;
- toetavat meeskonda;
- erialaseid täiendkoolitusi;
- Lüganuse Vallavalitsuse [palgajuhendiga](#) kehtestatud teenistujate III palgagruppi kuuluvat palka

Lüganuse vald

IFLA Europe'i septembri kuukiri

IFLA septembri kuukirjas tutvustatakse Saksamaa projekti "Suur linn, väike loodus", mille eesmärgiks on parandada haavatavate inimgruppide juurdepääsu rohealadele. Lisaks on kõigil võimalus osa võtta veebinaridest, mis keskenduvad taimede valiku põhimõtetele.

IFLA EUROPE

INTERNATIONAL FEDERATION
OF LANDSCAPE ARCHITECTS

TAVA2021

Juba vähem kui kuu aja pärast algab Tartu arhitektuurse valgustuse ja valguskunsti festival Tartu Valgus ehk TAVA2021, mis täidab linna aasta kõige pimedamal ajal valguse ja meluga. Emajõe kallastele kerkib valgusinstallatsioonide rada, toimub arvukalt näitusi, töötubasid, kontserte, rahvusvaheline konverents ja valgusmess.

„Festivali avalöögi annab 27. oktoobri õhtul kell 19 kaarsillal Erki Pärnoja koos viieliikmelise bändiga. Meloodiline helikeel ja põhjamaistes toonides helgus ühes Alyona Movko visuaalidega loovad 30 meetri laiusel vesiekraanil visuaalselt ja heliliselt sügavalt puudutava valgusetenduse. Publik saab nautida kontserti tasuta kahel pool Emajõe,“ tutvustab TAVA2021 peakorraldaja Elo Liiv kolmandat korda toimuva festivali tänavast avagalat. „Samal päeval avatakse näitused botaanikaaias ja Pallase galeriis ning valgusrada Emajõe kallastel. Samuti algavad kolm päeva kestev rahvusvahelise linnavalgustuse assotsiatsiooni LUCI aastakoosolek ning TAVA konverents, mis toob Tartusse kohale ligi 70 linna esindajad kogu maailmast.“

TAVA2021 üritusi ühendab Emajõgi, mille kallastel saab festivali vältel kõndida mööda valgusrada – Tartu keskele jõearsele pargialale loodud installatsioonidest rada. Vaatajalt oodatakse siin aktiivset suhestumist – teostesse saab kas füüsiliselt sisse astuda, neil on võimalik vajutada nuppe või kasutada rakendust. Kunstnike on nii Kanadast, Hollandist, Venemaa, Kreekast kui ka Eestist, lisaks esitletakse kunstikoolide tudengite väljapanekut. Iga päev toimuvad ka giidituurid.

Lisainfo ja programm [TAVA2021 kodulehel](#).

TAVA2018 installatsioon, Taavi Suisalu "Oodates valgust". Foto: Annika Haas

SISU 2022 kuraatorivõistlus

SISU on Eesti sisearhitektuuri ja ruumilooma valdkonna suursündmus, mis käsitleb sisearhitektuuri puudutavaid teemasid. Sümpoosion on saanud kohtumispagaks (sise)arhitektuuri valdkonna tunnustatud teoreetikutele ja praktikutele üle kogu maailma.

Lisaks sisearhitektidele tulevad kokku erinevad ruumiga tegelevad professionaalid interdistsiplinaarsetelt tegevusaladelt. Igale sümpoosionile annab oma näo ja suuna kuraatorite koostatud programm.

Võistlustingimused leiata [SIIT](#), võistlustööd tuleb esitada hiljemalt 10. novembril 2022 kell 23.59 meili teel aadressile sisu@esl.ee.

SISU

Linnakunstifestival PÖÖRA!

Linnakunstifestivali PÖÖRA! kandev teema on rohepööre ehk inimtegevuse põhjustatud kliimamuutuste (tagasi)pööramine tasakaaluseisu. PÖÖRA! on osa Eesti Arhitektide Liidu arhitektuurile ja linnaruumile pühendatud 100 aasta juubeli programmist.

Linnainstallatsioonid täiendavad linnaruumi 29. septembrist 8. novembrini ning kutsuvad linnaelanikke kaasa mõtlema ning installatsioone aktiivselt kasutama. Ühtlasi saavad installatsioonid 29. septembrist 3. oktoobrini kestva festivali Tallinn Music Week linnalava-kontsertide toimumispaikadeks.

„Linnakunstifestival PÖÖRA! on üleskutse nägemaks kliima ja ökoloogia alal säästvamaid võimalusi, teadlikkuse suurendamiseks ning sel teemal arutluste pidamiseks. Festival kutsub enda ümber ringi vaatama ning küsima, kas näiteks tšingist tänavapiirded on alati kõige mõistlikum lahendus liikluse reguleerimiseks, pidades silmas kliimaneutraalsust?“ mõtestab ruumiliste installatsioonide sügavat sisu projekti üks kuraatoreid, Ljudmilla Georgijeva. „PÖÖRA! katsetab ka ökoloogilisest tampsavist ja taaskasutatud elementidest ruumiloomet ning tõstab esile linna liigirikkuse temaatikat.“

Teise kuraatori, Mae Kõõnnemägi sõnul on PÖÖRA! üleskutse märkamisele ja diskussioonile ruumikogemusest ning selle tagamaadest. „Iga objekt sünnib teatud materjalidest ja loob omanäolise ruumilise keskkonna. Ruumi loojatel on vastutusrikas roll neid protsesse juhtida ning neil peab olema laiem visioon eesmärkidest ja võimalustest – neil on ülesanne suunata tulevikuvaade kvaliteetsema keskkonna ja parema ressursikasutuse poole. Ruumi kogejatel on aga sama vastutusrikas roll märgata neid ümbritsevaid häid või halbu valikuid ning võtta aega seista heade lahenduste eest,“ nentis ta.

Täpsemalt loe festivali kohta [SIIN](#).

Arhitektoon 30 –

Leonhard Lapini ülistuslaul Arhitektuurimuuseumile

Leonhard Lapin lõi Eesti Arhitektuurimuuseumi 30. sünnipäevaks uue arhitektooni – „Arhitektoon 30“, mis Arhitektuurimuuseumi initsiatiivil ja Betooniühingu toetusel muuseumi juubeliks Rotermanni soolalao kõrvale püstitati (videot protsessist vaata [SIIN](#)).

„See teos on ülistuslaul Eesti modernismile, mida kehastab arhitektuurimuuseum – võime olla uhked, sest sellist institutsiooni ei ole ka paljudel suurtel rahvastel, arhitektuurimuuseum kehastab eestlasi kui arhitektuuri loovat rahvast,“ ütles Leonhard Lapin. „Avastasin soolalao hoone 1991. aastal, kui Vene väed olid mereäärsest alalt suures osas lahkunud ning mul oli võimalus üle plangu ronides minna vaatama seni suletud sadama maa-ala. Soolalao ukseid olid valla ning põrandat kattis paks soolakiht.“

„Arhitektoon 30“ on loodud betoonist ja terasest – kahest tänapäeva ehituskunstis valitsevast materjalist. Põhielemendid on 16 betoonist eri kõrguse ja 30x30 cm ristlõikega posti. Postid on valgest betoonist, postide jalamil on terasplaat, kus on kirjas teose andmed ja toetajate nimed. Kompositsiooni keskele jääb kitsas, 30 cm laiune tühi ruum. Selline lahendus teeb arhitektooni kergemaks ning laseb päikesel modelleerida erilisi ja päeva jooksul muutuvaid valgusefekte.

Lapini sõnul sümboliseerib arhitektoon „30“ tänapäeva ehituskunsti võimalust mitte kõike pragmaatiliselt täis ehitada. Inimene ei vaja elamiseks mitte ainult täis ehitatud, vaid ka tühja ruumi, mis just sedaviisi kujunebki avalikuks ruumiks, kus kõik saavad liikuda.

„Väliselt jätab mulje nagu oleks selle teinud Vene avangardkunstnik Kazimir Malevitš, kes on minu üks vaimseid isasid. Malevitš samamoodi kasutas seda tühjust, mis seal sees oli,“ kirjeldas Lapin. „Ma olen ta täpselt pannud põhja-lõuna suunale – kui me vaatame hommikul läbi selle prao, siis on seal teine valgus ja kui me vaatame õhtul, näiteks valgetel öödel, siis on tal teine valgus.“

Arhitektoon jääb Arhitektuurimuuseumi omandisse ja püsib Ahtri tänava veeres vähemalt järgmise juubelini viie aasta pärast.

VÕISTLUSED:

Pärnu Pika, Pargi, Laia ja Aia tänavate vahelise kvartali arhitektuurivõistlus

Pärnu linnavalitsus otsustas kuulutada välja Pika, Pargi, Laia ja Aia tänavate vahelise kvartali arhitektuurivõistluse, millega otsitakse kinnistutele ning nendega vahetult külgnevale avalikule linnaruumile parimat planeeringu- ja hoonestuslahendust. Arhitektuurivõistluse tööd peaksid pakkuma lahendusi, kuidas muuta see piirkond liikujaile arusaadavaks, loogiliseks, avatuks ja linnaruumiliselt põnevaks. Ühtlasi peaks võistlustööd näitama, mil moel saaks soodustada keskkonnasäästlikumaid liikumisviise ning vähendada kesklinnas üldist autokasutust ja parkimiskoormust. Võistlustööde esitamise tähtaeg on **22. oktoober**. Lisainfo [SIIN](#).

Laagri riigigümnaasiumi skulptuurikonkurss

Riigi Kinnisvara koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga kuulutas välja kunstikonkursi, et leida parim kunsteose ideelahendus Laagri riigigümnaasiumi esisele haljasalale. Kunstikonkursil otsitakse ümbritsevat keskkonda rikastavat, kaasaegse vormikeelega skulpturaalseid või installatiivseid töid. Ideelahenduse kontseptsioon peab olema mõistetav ning atraktiivne. Kunstiteose temaatika võiks olla seotud hariduse, vaimse arengu ja teadmiste omandamisega. Kavandeid oodatakse **27. oktoobrini**, lisainfo [SIIN](#).

Kose aleviku keskuse arhitektuurivõistlus

Kose arhitektuurivõistluse eesmärk on leida terviklik ruumiline lahendus alevikukeskusele – keskväljakule, jõeäärsele promenaadile ning ühendustele Kultuurikeskuse hoone ja bussijaamaga. Kose võistlusala hõlmab keskväljakut Pika tänava äärde jääval Kodu parkla kinnistul, alevikukeskuse ühendusi kultuurikeskuse ja Pirita jõega ning Pirita jõeäärset promenaadi. Samuti oodatakse lahendusi keskväljaku kõrvale jääva Kose gümnaasiumi väliala aktiveerimiseks ja paremaks sidumiseks alevikukeskusega ning keskuse vahetusse lähedusse jäävate osaliselt ärifunktsiooniga erakinnistute ühisruumi paremaks organiseerimiseks. Võistluse tähtaeg on **19. novembril**, lisainfo [SIIN](#).

Sõmeru keskuse arhitektuurivõistlus

Sõmeru arhitektuurivõistluse eesmärk on leida aleviku uuele keskväljakule esinduslik ja kaasaegne arhitektuurilahendus ning pöimida see olemasoleva peatänavaga aastaringselt kasutatavaks atraktiivseks ja esinduslikuks avalikuks ruumiks. Uue Sõmeru keskväljaku alaks on planeeritud avar muruplats. Väljaku põhjaküljel on avalikkusele avatud ajalooline aidahoone, milles toimetab Sõmeru Noorte Loodus- ja Tehnikamaja, kuid väljaku ida- ja lõuna küljel asuvad korterelamud. Lisaks ootavad ümberkujundamist Sõmeru Põllu plats ning Puistee ehk peatänav. Kavandeid oodatakse **30. novembrini**, lisainfo [SIIN](#).

TONDIRABA LOODUSPARK*Merle Karro-Kalberg*

ASUB Lasnamäel, Tondiraba asumis, Tallinnas

AVATI 29. august 2021

PROJEKTEERITI 2020

MAASTIKUARHITEKTID Heiki Kalberg, Tanel Breede, Merle Karro-Kalberg (AB Artes Terrae OÜ)

PROJEKTEERIS Roadplan OÜ

EHITAS Tallinna Teede AS

TELLIS Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalamet

Grillil särisevad vorstid, sealsamas naudivad kiikumist nii väärivad prouad kui vallatud tirtsud. Väikesed poisid mängivad metsas sõda, väljõusaalis teeb Ott Kiivikas nädistrenni, kaks tüdrukut maalivad tiigi ääres, paarikesed kaisutavad võrkkiikedel, vanemad härrased ja daamid jalutavad metsaradadel. Suuremad ja väiksemad nii vene kui eesti keelt kõnelevad lapsed on kogunenud veepumba ümber, parasjagu arutatakse, kui palju vett tuleb kaussi lasta ning millal võib kausil punni eest ära võtta, et see mööda nõlvakraavi alla voolaks. See on tavaline laupäev Tondiraba pargis.

Tondiraba park on Tallinna suuruselt teine park. 28 hektaril laiuv poollooduslik park on oluline lüli Lasnamäe rohelisest selgroost, mis kulgeb Pirta jõest laululavani.

Kunagine raba on pikalt olnud inimõju meeltevallas ja seetõttu on sellest kujunenud ülipõnev ja omanäoline mitmekesine roheala. Tondirabas on esindatud väga palju looduslikke elemente: veesilmad, soisemad, kõrkjatesse kasvanud alad, pohlametsa riba, ainulaadne looduslik astelpajukoloonia, pae- ja turbapaljand, tühermaalikud- ning metsakooslused. Seda kõike armastavad nii linnud kui loomad, siin on kaitsealuseid taimi ning kahepaikseid.

Nüüdseks on teadlased tõestanud, et elurikkus väheneb Maal hirmuäratava kiirusega, sealhulgas jääb loodusliku ilmega paiku linnades aina vähemaks. Looduslikud alad on linnades aga sellised, kus saavad kokku loodus ja inimene: need on puhkepaigad nii inimestele, kuid pelgupaigad ka looma- taime- ja putukaliikidele. Sellisesse konteksti asetatuna peab Tondiraba poollooduslikku ala vaatama kui looduse reservuaari, mis pakub Lasnamäel, pealinna tihedaimalt asustatud asumis, pelgupaika linnaloodusele, kuid on nüüdsest suurepärase paik ka linlase looduses käimise ja olemise vajaduse rahuldamiseks.

Pargi maastikuarhitektuuri kandev idee on olemasolev, eriilmeline, tühermaalik, kuid vaheldusrikas loodus. Tondiraba projekti kujunduse lähtekoht on just seesama veidi metsik, räsitud, kuid Lasnamäele iseloomulik ja isetekkeline, isepäine keskkond. Tondiraba looduspargi kujunduslahendusega on ühest küljest maksimaalselt säilitatud juba olemas olev elurikkus, seda delikaatselt, ilma looduslikku tasakaalu lõhkumata eksponeeritud. Selleks on aktiivsed tegevustsoonid pargi väärtuslikust keskosast eemal hoidnud ja sättinud need pargi servaaladele.

Teisalt on pargi keskmes ka inimene, keda pole loodusest eemale tõrjutud, vaid, vastupidi, teda kõikvõimalike võimalustega parki meelitatud, et värskes õhus aega veeta ning piirkonna loodusväärtustega tutvuda. Inimene ja loodus eksisteerivad Tondirabas koos, täiendavad ja aktsepteerivad teineteist.

Loodud on väljõusaalid, võitluskunstile väljak, liikluslinnak, mänguväljakud, koerte jalutusaedid, pumtrack, skeitpark, rannavõrkpalli väljakud ja jääväljak, hulgaliselt metsaradasid. Lisaks hulgaliselt Eestis esmakordselt püstitatud mänguvahendeid. Mõni neist on ainuke omalaadne terves ilmas. Mängida saab Eesti esimesel veemänguväljakul, palli taguda nutipalli väljakul, ühe mänguväljaku kõrval on looduslik kraav, kuhu on pargi ehitamisel leitud kividest laotud astmekivid. Kevadel saab siin kraavis oma loovuse (ja kuivad jalad) proovile panna.

Metsateed katab suuresti puiduhake, mis saadi pargi ehitamisel langetatud puudest, suuremad tüved jäeti parki lamapuiduks. Mänguväljakute ehitamisel välja kaevatud ja -lõhutud kividest on laotud sisalike nii peesituspaiku kui mänguväljaku elemente. Looduse toimimist toetavad suured niidualad. Ehitamise käigus puhastati tiigid ja ühtlasi parandati vesilike eluolu.

Foto: Heiki Kalberg

EMAL toetas Tartu 2024 kultuuripealinna programmiga seotud projekti „Kureeritud elurikkus“ kaasamiskoosolekute ja koosloomekohtumiste läbiviimist loomestipendiumiga. Projekti sisust ja käekäigust annab ülevaate Merle Karro-Kalberg.

KURAATORID: Karin Bachmann, Anna-Liisa Unt, Merle Karro-Kalberg

PARTNER: Tartu linnavalitsuse linnamajanduse osakond

PANUSTAJAD: Gloria Niin, Jaana Ahlberg, Mirjam Vösaste, Tartu loodumaja, Eesti Maaülikooli maastikuarhitektuuri osakond ja Peeter Vassiljev, Tartu Ülikooli maastike elurikkuse töörühm, Lemmit Kaplinski

KONSULTANDID: Aveliina Helm, Mart Meriste

ÜHISMEEDIA: Facebook: [Kureeritud Elurikkus](#),

Instagram: [kureeritud_elurikkus](#)

* * *

„Kureeritud elurikkus“ on projekt, mille käigus muudetakse Tartu kesklinna pargid järk-järgult elurikkamaks ja seega külastajatele huvitavamaks. Sest lisaks teistele liikidele paremate elamistingimuste loomisele on tähelepanu keskmes inimene ja tema tegevused parkides: kuidas ta end seal tunneb, millega on võimalus tegeleda, kas on piisavalt kohti olemiseks jne. Sest inimene on osa elurikkusest kui süsteemist ja peab end oma keskkonnas – linnas – hästi tundma.

Selleks võtame kesklinna parke kui omalaadset laboratooriumit. Oleme pooleteise aastaga teinud oma maastikulaboris kuus katset: 1) niitmata jätmine ehk „Tee vähem!“; 2) aasamatt ehk „Vaip maha!“; 3) linnaniit ehk „Otsast peale!“; 4) lamapuit ehk „Jäta maha!“; 5) oksavaal ehk „Punu pesa!“; 6) linnasalu ehk „Kasuta juhust!“.

Esiteks jäid eelmise aasta suvel niitmata mitmed pargialad. Mitukümmend aastat intensiivselt niidetud aladelt ei saa oodata, et need oleks hoobilt üleöö sama liigirikkad kui niidud või metsapargid. Küll aga nägime, kuidas juuli keskpäigaks valendas parkides raudrohu väli, mille paljud linnaelanikest tolmeldajad kiiresti omaks võtsid. Ka inimestele pakkus säärane keskkond täiesti uue ruumielamuse, sellest andsid tunnistust sissetallatud rajad ja piknikualad.

Teise katsena siirdasime Keskparki juba ettekasvatatud niidukooslust ehk aastamatti. Kui muidu vajab niidukooslus kujunemiseks paar aastat, siis aastamatiga on tulemus kohene.

Eelmise aasta oktoobris lõime koos linlastega täiesti uue niiduala Uueturu parki. Selleks koorisime murukamara, sest tihedale muruvaibale külvatuna ei suuda niidutaimed mullani jõuda. Niidud on Eesti üks liigirikkaim poollooduslik kooslus. Palju eri ajal õitsvaid taimi pakub rikkalikku toidulauda. Oluline on ka see, et Uueturu niidu loomiseks kasutati vaid ökoloog Mart Meriste poolt Eestis kasvatatud ja kohalikelt niitudelt korjatud seemneid. Miks see oluline on? Kui toome taimi ja seemneid mujalt maailmast, siis puudub neil siin nii looduslik vaenlane kui ka neile spetsialiseerunud tolmeldajad. Kohalik taim on kui väike universum, mille ümber on üles ehitatud terve maailm: spetsiifilised bakterid, vaenlased, tolmeldajad jne. Uueturu parki istutati ka linlaste aedadest pärit sibullilli. Nii mõnedki neist rõõmustavad linlasi juba õitega.

Selle aasta maikuus lõime Vabaduse puiestikku linnasalu. Aastatega on seal välja kujunenud soodne keskkond salumetsa loomiseks: jõe ääres, suurte puude all on pidevalt hämar. Istutasime koos ümbritsevate ettevõtete töötajatega parki nii põõsaid kui tõime metsast rohttaimi. Linnasalu ettevalmistustööna tehti pargis hooldustöid. Selle käigus langetati üheksa puud, mis olid kas haiged või viletsate valgustingimuste tõttu kiratsema jäänud. Langetatud puude tüved jäeti parki, nendest saab kodu putukatel, sammaldele, samblikele ja seentele. Oksad sättisid maastikuarhitektid Gloria Niin ja Jaana Ahlberg koos arborist Eero Taliga skulpturaalsesse vaalu. Sellest saab siilihotell, okste vahel nimelt armastavad elutseda nii väikesed imetajad kui ka linnud. Suve jooksul täiendati salu nii taimede, puutüvede kui maakividega.

Ei niida! Foto: Evelin Lumi

Linnasalu loomine. Foto: Evelin Lumi

Kuraatorid heinas. Foto: Nele Tammeaid

Lamapuit. Foto: Evelin Lumi